

ТЕМА 9 РИНОК ХІМІЧНИХ ТА ЛІСОВИХ ТОВАРІВ

Мета: засвоєння теоретико-практичних основ функціонування ринку хімічних і лісових товарів; набуття уявлення про спеціалізацію країн у світовій хімічній промисловості та лісовому господарстві; аналіз сучасної структури та динаміки товарообігу.

Основні поняття: спеціалізація країн у світовій хімічній промисловості, пропозиція хімічних товарів, експортні квоти хімічних товарів, монополізація ринку хімічних товарів, цінова і нецінова конкуренція, митні бар'єри і торговий протекціонізм, роль товарних асоціацій на ринку хімічних товарів, динаміка товарної структури лісового ринку, ціноутворення на ринку лісових товарів, галузеві товарні асоціації на ринку лісових товарів.

План

- 1 Спеціалізація країн у світовій хімічній промисловості.
- 2 Аналіз пропозиції хімічних товарів на ринку.
- 3 Зовнішньоторговельна діяльність України на світових ринках хімічних товарів.
- 4 Характеристика товарних лісових ринків: деревини, меблів, дерев'яних побутових виробів, целюлози, паперу.

1 Спеціалізація країн у світовій хімічній промисловості

Хімічна промисловість є важливою складовою глобальної економіки, яка формує значну частку світової торгівлі. Завдяки своїй багатогранності та широкому спектру продуктів, ця галузь визначає не тільки промисловий розвиток окремих країн, але й забезпечує задоволення потреб сільського господарства, медицини, будівництва та інших секторів.

Спеціалізація країн у виробництві та експорті хімічної продукції зумовлена наявністю природних ресурсів, інноваційного потенціалу та глобального попиту на певні категорії товарів. Вивчення цих особливостей дає змогу зрозуміти закономірності розвитку хімічної галузі та роль окремих держав у її формуванні.

Таблиця 9.1 – Спеціалізація країн у виробництві хімічної продукції

Категорія продукції	Основні експортери	Характеристика
Нафтохімічні товари	Саудівська Аравія, Росія, США	Виробництво базується на великих запасах нафти та газу
Фармацевтична продукція	Німеччина, Швейцарія, США, Індія	Провідна галузь завдяки інвестиціям у наукові дослідження та розробку нових препаратів
Пластмаси та полімери	Китай, США, Нідерланди	Розвинуті технології виробництва та ефективна логістика сприяють лідерству
Агрохімія	США, Німеччина, Китай	Включає добрива, пестициди та гербіциди, що сприяють розвитку сільського господарства.
Косметичні та парфумерні товари	Франція, США, Південна Корея	Високі стандарти якості та відомі бренди визначають успіх у цій галузі
Продукція спеціального призначення	Японія, Південна Корея, Німеччина	Високотехнологічні матеріали для інноваційних застосувань

Основні фактори впливу на спеціалізацію:

- ресурсний потенціал;
- інновації та технології;
- географічне розташування та логістика;
- внутрішній попит і можливість масштабного виробництва.

Таблиця 9.2 – Основні експортери хімічних товарів за категоріями

Категорія хімічних товарів	Країни-лідери	Причини лідерства
Нафтохімічна продукція	Саудівська Аравія, Росія, США	Великі запаси нафти та газу
Фармацевтична продукція	Німеччина, Швейцарія, США, Індія	Інновації, науково-дослідні центри
Пластмаси та полімери	Китай, США, Нідерланди	Великі виробничі потужності
Агрохімія	США, Німеччина, Китай	Високий попит у сільському господарстві
Косметика та парфумерія	Франція, США, Південна Корея	Традиції та сучасні маркетингові стратегії
Продукція спеціального призначення	Японія, Південна Корея, Німеччина	Складні технології та високий рівень інновацій

Спеціалізація країн у світовій торгівлі хімічними товарами є відображенням їхніх природних переваг, економічних можливостей і стратегічних пріоритетів. Країни з доступом до енергетичних ресурсів домінують у виробництві нафтохімії, тоді як розвинені економіки лідирують у випуску фармацевтичної продукції та товарів з високою доданою вартістю. Успіх у цій галузі залежить від рівня інвестицій в інновації, науково-дослідну діяльність і розвитку сучасної інфраструктури. Глобалізація ринку сприяє укріпленню співпраці між країнами та впровадженню екологічно чистих технологій, що визначатимуть майбутнє хімічної промисловості.

2 Аналіз пропозиції хімічних товарів на ринку

Хімічна галузь є важливим драйвером економічного розвитку, що визначає якість життя сучасного суспільства. Продукція хімічної промисловості охоплює широкий спектр застосувань – від побутових товарів до високотехнологічних матеріалів. Аналіз пропозиції хімічних товарів дозволяє зрозуміти ключові тенденції, фактори, що впливають на розвиток галузі, та взаємозв'язок між екологічними вимогами й потребами ринку.

Основні сегменти хімічних товарів включають:

Рисунок 9. 1 – Основні сегменти хімічних товарів

Пропозиція хімічних товарів залежить від таких факторів:

- технологічного розвитку виробництва (нові способи синтезу, енергозбереження);
- географічного розташування (доступ до сировини);
- вимог споживачів до якості (екологічність, безпека).

Останнім часом зростає увага до «зеленої хімії», яка спрямована на створення екологічно безпечних товарів із мінімальним впливом на природу.

Для кращого розуміння структури ринку проведемо аналіз пропозиції хімічних товарів за ключовими параметрами.

Ринок хімічних товарів перебуває в стадії динамічного розвитку, що обумовлено інноваціями у виробництві, адаптацією до екологічних стандартів та зміною споживчих уподобань. Аналіз показав, що базові хімікати залишаються найбільш затребуваним сегментом, проте акцент переноситься на розробку екологічно чистих технологій. Полімери та пластмаси демонструють зростаючий перехід до біорозкладних матеріалів, що відповідає глобальним трендам боротьби із пластиком забрудненням.

Таблиця 9.3 – Аналіз сегментів ринку хімічних товарів

Сегмент	Приклади продукції	Основні виробники	Попит, %	Тенденції
Базові хімікати	Сірчана кислота, аміак	BASF, Dow, AkzoNobel	30	Зростає попит на екологічно чисті продукти
Полімери та пластмаси	Поліетилен, полістирол	LyondellBasell, Sabic	25	Перехід на біорозкладні матеріали
Спеціалізовані хімічні продукти	Лаки, каталізатори	DuPont, Clariant	20	Інновації для автомобільної промисловості
Побутова хімія	Пральні порошки, миючі засоби	Procter & Gamble, Unilever	15	Попит на органічні миючі засоби
Фармацевтична продукція	Ліки, вакцини	Pfizer, Novartis	10	Прискорений розвиток через пандемії

Спеціалізована хімічна продукція активно впроваджується в нові сфери, зокрема в автомобільну та будівельну галузі, завдяки своїм унікальним властивостям. Сегмент побутової хімії зазнає значних змін через попит на органічні, безпечні для здоров'я засоби. У свою чергу, фармацевтична продукція зростає особливо стрімко, зумовлюючи розвиток нових технологій для задоволення потреб населення.

Таким чином, ринок хімічних товарів поступово адаптується до викликів сучасності, зберігаючи баланс між зростанням виробництва та відповідальністю перед довкіллям. Це відкриває перспективи для подальшого сталого розвитку галузі.

3 Зовнішньоторговельна діяльність України на світових ринках хімічних товарів

Зовнішньоторговельна діяльність є важливим елементом економіки України, зокрема в контексті хімічної промисловості. Завдяки значним природним ресурсам, розвинутій виробничій базі та географічному розташуванню країна має потенціал бути конкурентоспроможним гравцем на світових ринках хімічної продукції. У сучасних умовах глобалізації, коли попит

на хімічні товари постійно зростає, важливим завданням для України є не лише збільшення обсягів експорту, а й підвищення його якості, дотримання екологічних стандартів та розширення ринків збуту.

Хімічна промисловість України є важливим сектором економіки, який суттєво впливає на розвиток зовнішньої торгівлі. Україна експортує значний обсяг хімічної продукції, серед якої найбільше поширені добрива, органічні та неорганічні хімікати, полімери та пластмаси. Завдяки попиту на цю продукцію на світових ринках країна отримує валютні надходження і стимулює розвиток вітчизняної промисловості.

Основну частку експорту займають азотні добрива, виготовлені із використанням природного газу, який служить основною сировиною. Головними споживачами цієї продукції є країни Європи, Азії та Африки. Також вагому роль у торгівлі відіграють органічні та неорганічні хімікати, такі як сода, кислоти, аміак та хлор. Їх основними покупцями виступають держави ЄС і СНД. Полімери та пластмаси, виготовлені в Україні, завдяки доступній ціні й хорошій якості, користуються попитом у промислових країнах, що розвиваються.

Таблиця 9.4 – Характеристика товарних лісових ринків

Сегмент	Основні продукти	Ключові гравці	Фактори впливу
Ринок деревини	Круглий ліс, пиломатеріали, деревні плити, тріски, деревне вугілля	Лісгоспи, деревообробні підприємства, експортери	Екологічні обмеження, будівельна галузь, попит на відновлювані джерела енергії, сертифікація FSC, геополітична ситуація
Ринок меблів	Корпусні, м'які меблі, кухонні комплекти, офісні меблі	Меблеві фабрики, дизайнери, роздрібні мережі	тенденції в дизайні, ціни на сировину, інновації (модульність, екологічність), онлайн-продажі, експортний потенціал
Ринок дерев'яних побутових виробів	Іграшки, кухонне приладдя, декор, садові аксесуари	Ремісники, майстри хендмейду, невеликі підприємства	Популярність еко-продуктів, індивідуалізація, конкуренція з пластиком і металом, онлайн-платформи (Etsy, Amazon)
Ринок целюлози	Хімічна, механічна, напівхімічна целюлоза	Виробники паперу, текстильних матеріалів	Попит у паперовій промисловості, енергозатрати, використання альтернативної сировини, екологічність виробництва
Ринок паперу	Офісний папір, газетний папір, картон, пакувальні матеріали	Паперові комбінати, дистриб'ютори, переробники	Попит на упаковку, зниження друку медіа, тренд на перероблений папір, розвиток e-commerce, вартість логістики

Водночас, хімічна промисловість стикається з певними труднощами. Залежність від імпорتنих енергоносіїв робить виробництво менш конкурентоспроможним через високу собівартість. Важливу роль відіграє екологічне законодавство країн-імпортерів, що вимагає впровадження сучасних технологій для зниження шкідливих викидів. Також ускладнює торгівлю нестабільна логістика, особливо в умовах військових дій.

Перспективи подальшого розвитку хімічної галузі залежать від інвестицій у модернізацію виробництва, збільшення переробки сировини, виробництва продукції з більшою доданою вартістю та активізації співпраці з європейськими країнами в межах Угоди про асоціацію.

Хімічна промисловість України має великий експортний потенціал і може стати рушійною силою економічного розвитку країни. Для цього необхідно модернізувати виробничі потужності, впроваджувати інноваційні технології, забезпечувати екологічну відповідність продукції та диверсифікувати зовнішні ринки збуту.

Успішна реалізація цих завдань дозволить Україні зміцнити свої позиції на світовому ринку хімічної продукції, підвищити конкурентоспроможність та сприяти зростанню добробуту населення. Усе це робить зовнішньоторговельну діяльність у сфері хімії ключовим напрямком для довгострокового розвитку української економіки.

4 Характеристика товарних лісових ринків: деревини, меблів, дерев'яних побутових виробів, целюлози, паперу

Товарні лісові ринки включають сегменти, пов'язані з деревиною, меблями, дерев'яними побутовими виробами, целюлозою та папером. Вони відіграють важливу роль у світовій та національній економіці, забезпечуючи виробництво продукції для будівництва, побуту, пакування та іншого використання. Основними чинниками, що впливають на ці ринки, є екологічна політика, смаки споживачів, технологічні інновації та кон'юнктура попиту. Розглянемо ці сегменти у табличній формі (табл. 9.4).

Товарні лісові ринки мають значну роль у сталому розвитку, економіці та глобальній торгівлі. Попит на продукцію залежить від сучасних тенденцій, таких як екологічність, цифровізація, потреба в альтернативних джерелах сировини та зростання онлайн-торгівлі. Зміцнення цих ринків можливе за умов впровадження інновацій, модернізації виробництва та адаптації до глобальних викликів, таких як екологічна відповідальність та міжнародна конкуренція.